

Cambodjas udfordringer til kirke og mission

Kent Kjær Andersen

Cand. theol., Faculty Teacher ved Phnom Penh Bible School,

udsendt af Dansk Luthersk Mission

kka@dml.dk

Cambodja – et udfordret land

Sidste år besøgte jeg en lille landsby i den ydre del af provinsen Prey Veng i Cambodja. Landsbyen ligger cirka midt mellem hovedstaden Phnom Penh og grænsen til Vietnam. Med landsby mener jeg cirka 20–30 huse spredt over et område på cirka 5 km². Det er en typisk landsby i Cambodja, hvor indbyggerne ernærer sig ved at dyrke ris, og fange fisk i små søer. Enkelte har en mindre butik, og børnene cykler eller går de 4 km til skolen ved den lokale pagode. Livet går sin meget stille gang, og buddhismen og animismen spiller en rolle i alle beslutninger der træffes. Det er klassisk for livet på landet i Cambodja. Jeg bor til dagligt i Phnom Penh, hvor skraldeindsamlere går ved siden af Porschen. Hvor der gennem de sidste 5 år har været en byggevækst på den gode side af 70% hvert år. Hvor unge gerne betaler af på gæld i årevis, for at sikre sig at have en i-Phone, der gerne koster mellem en halv og hel årsløn. En by hvor det kan tage 3 timer at køre 10 km. Phnom Penh er uden sammenligning den største by i Cambodja med snart 3 mio. indbyggere, så forskellen mellem landsbyen i Prey Veng og Phnom Penh er stor. Denne forskel gør sig også gældende i tilgangen til missionsarbejdet, men én ting har Phnom Penh og landsbyen til fælles: deres historie og deres åndelige udfordringer.

Cambodia opnåede uafhængighed fra Frankrig i 1953, men har siden været præget af både interne og eksterne krigshandlinger. Landet har været i krig med eller ligget i kampe med alle tre omkringliggende lande¹ og i særdeleshed Vietnam. Den østlige del af Cambodja blev under vietnamkrigen bombet i hidtil uset voldsom grad af USA, som ikke kun kostede mange menneskeliv, men også ødelagde megen infrastruktur, og gjorde landet handlingslammet som selvstændig nation. Cambodja har i flere år været i krig med sig selv,

---

¹ Cambodja grænser op til Thailand og Laos i nord og Vietnam i syd og øst.

hvor særligt de Røde Khmerers regime fra 1975-79 har sat dybe spor. De sidste større interne kamphandlinger ligger så sent som i 1998. Alle i Cambodja har familiemedlemmer, der er blevet dræbt på grund af krig. Alle! Særligt de Røde Khmerers brutale regime som resulterede i døden for cirka 25% af den daværende befolkning, har sat dybe spor i landets selvforståelse og bevidsthed. Alle i Cambodja kender også en bøddel. For 40 år siden var du enten offer eller bøddel. Eller begge dele. Cambodja har i sin tid som selvstændig nation været i krig i 2/3 – dele af sin eksistens. Både infrastruktur, videnskab, uddannelse, religion, produktion, virksomhed og ikke mindst mennesket er i en genopbygningsproces. Selv knap 40 år efter de røde khmerer spøger ondskaben og dens konsekvenser stadig.

Med de Røde Khmerer blev stort set alle intellektuelle, alle med kendskab til en hvilken som helst videnskab, forfulgt og dræbt. Al videnskab måtte starte forfra, var parolen. Dette kombineret med en stærk traditionel undervisnings form i skolen i tiden efter Khmer Rouge, hvor læreren har ret, og den viden man har brug for, er den læreren giver, samt et igennem mange år korrumpert undervisningssystem, har givet mindst to generationer som ikke nødvendigvis kan det, der står på deres eksamenspapir, eller hvor deres viden er mangelfuld. Dertil kommer den pædagogiske vinkel på læringen, som kolliderer med menneskets mulighed og ret til fritænkning.

Kirken vokser

Overalt i Cambodja skyder nye menigheder op, og særligt i provinserne spreder evangeliet sig med meget stor hastighed. Kirken i Cambodja regnes for en af de hastigst voksende kirker i verden², og de kristne khmerer spreder budskabet om Kristus med stor iver. Det ligger som en naturlig reaktion, at har du modtaget troen, ja, så deler du troen. Familien står først for, dernæst venner, studie- eller arbejdskolleger. Glæden over troen er svær at holde tilbage!

Kirker opstår på forskellig vis, men oftest er der tale om en form for kirkeplantage, hvor en troende enten vender tilbage til sin provins, eller en person rejser til en provinsby med opbakning og støtte fra en udenlandsk missionsorganisation eller kirke. Mange kirker vokser som nævnt meget hurtigt, og jeg kan nævne eksempler på kirker med en vækst på over 10.000 % på 4-5 år, hvor væksten primært består af nye troende. Væksten er ofte præget af mange unge, og det er de unge der mange steder tager ansvar for kirken og dennes aktiviteter. Demografien bør tages i betragtning, da over halvdelen af Cambodjas befolkning er under 25 år, og derfor er det naturligt, at væksten ofte ses i den yngre generation. Der er dog også en stor andel af ældre personer, hvilket i Cambodja vil sige personer over 50 år, der tager imod Jesus. Ofte afspejler vækkelsen den typiske familiestruktur i Cambodja, hvor børnene og de unge har en base i hjemmet sammen med et ældre familiemedlem. Ofte arbejder forældrene ude i marken eller på fabrik, og de mindste børn vil være overladt til en bedstemor i hjemmet. Da evangeliet ofte ses spredt i hjemmene først, og herefter fra hus til hus, udgøres mange menigheder af unge op til i

---

² Ifølge rapporten *Christianity in its Global Context 1970-2020. Society, Religion, and Mission*. Center for the Study of Global Christianity, Gordon-Conwell Theological Seminary. 2013.

begyndelsen af tyverne og derefter ældre kvinder på 50 år og derover. Det er dem der modtager evangeliet først, og hvor kirken ser den største vækst.

De unges ansvar i kirken

Når de unge tager ansvar i menigheden, skal det ses i lyset af særligt tre årsager: 1) Størstedelen af de kristne er unge mellem 16-24 år, og det kan ikke forventes at en ældre leder eller præst kan varetage alle menighedens opgaver, hvor særligt evangelisation, prædiken, undervisning og børnearbejde vægter højt. Derfor er det ikke unormalt at også nyomvendte unge tager del i børnearbejde eller forskellige opgaver under gudstjenesten herunder også forkyndelsen. Der er en forventning om, at du som kristen tager et ansvar på dig for kirkens skyld, da alle er en del af Kristi legeme, og derfor må yde hver sin part. 2) Missionsbefalingen er et hyppigt brugt skriftsted i kirken i Cambodja, og kirkens ledere og præster har i høj grad forstået, at Jesus ikke kun prædiker omvendelse, men også efterfølgelse. Som en præst i en lokal menighed gav udtryk for: at et discipelskab kommer ud af dit discipelskab. Kirkens opgave er at lære nye disciple at følge Kristus igennem ord og gerning. Der er en indre og en ydre missional-teologisk årsag bag brugen af de unge som ledere. Den ydre ses i de unges engagement i den lokale mission. De unge må ikke ligge stille, men skal være en aktiv del af kirkens ledelse, mission og ansigt til omverdenen. Den indre ses i kirkens forståelse af livet med Kristus. Mission standser ikke ved omvendelsen, men fortsætter som bevarelse af den nyomvendte. Det betyder, at når den kristne lader sit liv være til rådighed for Kristus, så missionerer personen ikke kun overfor andre men også for sig selv. 3) I Cambodja taler man om fremtiden, som noget der kan lede til noget bedre. På trods af angstelse over hvad fremtiden kan bringe, er der et håb om, at fremtiden vil bringe noget godt. Dette håb ses særlig tydeligt indenfor den akademiske uddannelse. Stort set alle khmerer ved, at vejen til en økonomisk bedre sikring og fremtid ligger indenfor den boglige uddannelsessektor. Samme tænkning findes hos kirken, hvor mange menigheder forsøger at samle økonomiske midler til at uddanne en eller flere unge teologisk. Hvis kirken skal bevares på sigt, er det nødvendigt at blive rustet teologisk, til de kampe der kan komme og for kirkens opbyggelse. Ungdommen er kirkens og Cambodjas fremtid, og det er nødvendigt at investere i ungdommen, ikke kun for den enkeltes skyld men for kirkens skyld.

Kirkens udfordringer

Uddannelsesperspektivet og de manglende ældre kristne er to af kirkens store udfordringer. Den manglende uddannelse eller det lave niveau af samme og de manglende ældre kristne er ofte en udfordring i oplæringen af nye kristne. Man kan sige, at mange når langt med det personlige vidnesbyrd, bønner, lovsangen og den fælles bibellæsning. Der går dog ikke længe inden situationen i mange kirker minder om beretningen om Filip og den etiopiske hofmand: ”Forstår du også det, du læser?” Han svarede: ”Hvordan skal jeg kunne det, når der ikke er nogen, der vejleder mig?” (ApG. 8,30-31 DO92). Hvordan skal man kunne forstå Guds ord uden hjælp?

Vækstens udfordring bliver særdeles tydelig i dette perspektiv, hvor der er mange kristne, men få der har kendskab, til hvem Gud er. Jeg vil gerne bringe nogle eksempler på den manglende kendskab og dets konsekvenser:

Person A. Efter at have modtaget Jesus som frelser, beslutter den lokale menighed at støtte person A med et ophold på en bibelskole, for at kunne støtte kirkens arbejde i fremtiden. Person A begynder på bibelskolen, og har på daværende tidspunkt været kristen i næsten 2 år. På grund af hans problemer med læsning, og måden bibelen er oversat til khmer, går det op for ham efter en måneds tid på skolen, at han ikke ved om Jesus er en mand eller kvinde.

Person B. En gruppe kristne hvor nogle har været kristne i cirka 3 år, har gennem noget tid læst bibelen sammen, men har aldrig læst meget i det gamle testamente. De forstår slet ikke ordet ”profet”, da de hører om det for første gang. De troede det gamle testamente handlede om skabelsen, Moses og Abraham. Det viser sig at den grundlæggende tanke i gruppen er, at det gamle og det nye testamente er så adskilt, at der reelt er tale om to forskellige historier, eller som jeg vælger at tolke det: to forskellige religioner.

Person C. En bibelskoleelev som under en undervisningslektion i dogmatik stiller nogle spørgsmål om treenigheden, som jeg har svært ved at forstå. Da jeg spørger ind til årsagen for spørgsmålene, viser det sig, at eleven er af den opfattelse, at siden Jesus er Gud, er det ikke nødvendigt at tro på Faderen, og Helligånden er en ånd, så ham kan man slet ikke tro på.

Jeg stiller ikke spørgsmålstejn ved ægtheden af deres tro. Der er ingen tvivl om, at disse kristne, har modtaget Kristus, og de udfolder måske i særlig grad Kristusmysteriets hemmelighed: At Kristus er i os, og vi er i Kristus. Hvad mere har vi brug for? Deres tro reflekteres i særdeleshed i deres stærke bønner, deres lovsang og deres brændende ønske om at andre må modtage Kristus. Som en elev for et par år siden udtrykte det, da jeg måtte tage en samtale med ham om hans dalende karakterer: ”Er det virkelig så vigtigt? Skal jeg virkelig gå i skole og lære dette? Jeg vil jo bare gerne fortælle om Jesus.” Det er ikke troen eller missionsiveren der fejler noget, alligevel oplever kirken et frafald særligt de steder, hvor undervisningen eller oplæringen er mangelfuld eller slet ikke til stede.

Det er min egen erfaring, og også hvad jeg hører fra både lokale og udenlandske samarbejdspartnere i Cambodja, at de menigheder, hvor der foregår en oplæring, hvor undervisningen vægtes højt, og hvor underviserne selv er blevet undervist i bibelen, der vokser kirken også. Derfor er kvalificeret undervisning af kirkens kommende præster og ledere helt essentielt for kirkens fremtid. Jeg vil strække mig til at sige, at de udenlandske missionselskabers vigtigste opgave i Cambodja ikke er evangelisation. Opgaven ligger snarere i at støtte evangelisationen gennem undervisning af de lokale evangelister, kirkeplantere, ledere, præster m.fl.. Det betyder ikke, at missionselskaberne ikke kan

have diakonale, evangeliserende eller social-entreprise projekter. Det overlever kirken dog ikke på alene.

En del af denne udfordring er også de manglende ældre kristne. Der er ikke nogen lang kirketradition, der er ikke nogen ældre med et langt liv med Jesus, der er ikke nogen, der har gjort sig kirkekampserfaringer. Alt er nyt. Jeg har undervist på Phnom Penh Bible School i 3 år, og det er i min tid på skolen, at vi er begyndt at modtage de første elever, der er opvokset i en kristen familie. Det tegner et billede af en kristendom, hvor man må sidde som den etiopiske hofmand og prøve sig frem.

Ikke én, to eller tre udfordringer

Jeg ser uddannelse og oplæring som den største udfordring for kirken i Cambodja, men det er ikke kun løst ved at sende x-antal præster og undervisere til Cambodja. Der er mange faktorer, der gør sig gældende for missionen, og mange af dem hænger sammen med landets historie, kultur og religion. Buddhismen, animismen, de onde ånder fylder dagligdagen og livet hos khmererne. Den åndelige virkelighed, som opleves i Cambodja, er uforklarlig. Det er en åndelig virkelighed, som viser sig i alt, hvad den troende gør og tænker, og hvor frygten for det onde er tydeligt til stede. Landet er præget af politisk ustabilitet, hvilket kan have indflydelse på kirken. Mange menigheder er præget af manglende økonomiske ressourcer, og det er normalt for mange menigheder, at præsten og kirkens ledere arbejder alle ugens dage ved siden af arbejdet i kirken. Mange mennesker bærer også på psykiske og mentale udfordringer på grund af tiden med Khmer Rouge og de efterfølgende år med mange krigshandlinger. Under halvdelen af landets befolkning har oplevet Khmer Rouge, alligevel har tiden efter og den manglende bearbejdelse af traumerne sat dybe spor i khmerernes bevidsthed. Der kan nævnes mange flere udfordringer for missionsarbejdet i Cambodja, og det er vigtigt, at selvom undervisning og oplæring er en af de største udfordringer, hvis ikke de største for missionen i Cambodja, må der medregnes flere andre faktorer i dette.

”Filip tog så til orde, og han begyndte med dette skriftsted og forkyndte evangeliet om Jesus for ham. Mens de nu kørte hen ad vejen, kom de til noget vand, og hofmanden sagde: »Se, dér er vand, hvad hindrer mig i at blive døbt?« Filip sagde: »Tror du af hele dit hjerte, så kan det ske.« Han svarede: »Jeg tror, at Jesus Kristus er Guds søn.« Han befalede, at vognen skulle standse, og de gik begge ned i vandet, både Filip og hofmanden, og Filip døbte ham” (ApG 8, 35-38).